

ONU TANIMAK BİR BAHTİYARLIKI

Caner ARABACI*

Nejat Hoca'nın ismini, lisans tamamlama yıllarında 1986-1987'lerde duymuştum. Kasaba ortaokul ve liselerinde on yıla yakın öğretmenlik yapmış birisi olarak lisans tamamlamayı istiyordum. Üç yıllık Selçuk Eğitim Enstitüsü mezunu bir sosyal bilgiler öğretmeni idim. Ama tarih öğretmeni statüsünü kazanmak hedefimdi. Yüksek Lisans, Doktora ne menem şeydir bildiğim yoktu. Üniversite hocalığı ise, aklımızın ucundan geçen bir mertebe değildi. 1965-66 öğretim yılında girdiğim İvriz İlköğretmen Okulu'ndan bu yana alın yazısı gibi yolumuz çizilmiş bulunuyordu: Öğretmenlik. İlkokul öğretmenliğini kazandıktan sonra, üç yıllık eğitim enstitüsünü okuma, eğitimcilikte bir ileri adım olmuştu. Şimdi ikinci ileri adımımı atmak, dört yıllığı tarih alanında tamamlamak istiyordum.

Bir şeyler arzulanınca vesileler halk oluyordu. Doğanbey'de görev yaparken, bu kasabaya siyasi faaliyet yapmak üzere Konya'dan bir grup gelmiş. İçlerinde Hacı Ali Bozdam da varmış. Hacı Abi, orada bulunduğumu bildiği için soruşturmuş. Bir öğrencimiz, "Özal'ın yanındaki adam, seni görmek istiyor" deyince Hacı Abi'yi buldum. Özal yoktu. Ama kurduğu ANAP Konya il teşkilatından kimseler vardı. Hacı Abi'ye, görüşme sırasında merkeze tayin olmak istediğimi söyledim. O da Konya Milletvekili Kadir Demir ile irtibat kurarak Konya Mevlâna Ortaokulu'na tayininin çıkmasına yardımcı oldu. Tabi o sıralar, taşrada görev yapanların merkeze atanması oldukça zor bir işti.

Artık merkezde ortaokul öğretmeni olarak çalışırken, Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde lisans tamamlayabilirdim. Öyle oldu. Tarih bölümüne sınavla tek sınıflık talebe alındı. Hepsi milli eğitimin değişik kademelerinde görev yapan öğretmen, idareci arkadaşlardı. Gündüzleri görev yaptıktan sonra, akşamları bisiklete atlayıp Muhacir Pazarı tarafından geçerek Meram Yeni Yol üzerindeki fakültede derslere

* Prof. Dr., KTO Karatay Üniversitesi, Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi, Tarih Bölümü, carabaci42@gmail.com, ORCID: 0000-0001-9896-9052.

yetiştim. Lisans dördüncü sınıfta akşam öğrenciliği böylece gerçekteşti. Değerli hocalarımız vardı. İlk defa Osmanlı Türkçesi dersini burada almaya başladık. Yalnız talebe arasında, Nejat Göyünç ismi dolaşıp duruyordu. Şansızlığımızdan, ismi var ama kendisi yoktu. 1986-87 öğretim yılında, Münih ve Bamberg üniversitelerinde misafir öğretim üyesi olarak görev yapmak üzere Almanya'ya gitmişti. Nasip. Lisansta öğrencisi olamadığımız Nejat Göyünç'ü, ertesini yıl tanıma fırsatını bulduk. Lisans tamamlarken varlığından haberdar olduğum yüksek lisansı yapmaya niyetlendim.

O yıllar öğretmenler arasında, eğitim dışında ek bir iş, kazanç moda idi. Bir iş yeri olmayanlar, çelik tencere, tabak, yumurta, limon vb. malzemeler satıyor, öğretmen maaşını takviye ediyorlardı. Bazı güven duyan esnaf tanıdıklardan ortak kitapçı, ayakkabıcı dükkânı açma teklifleri gelmişti. Teklifler hayat tarzımı değiştirecek mahiyetteydi. Düşündüm, okuma-yazmaya yatkınlığım vardı. Ama ticarete yatkın değildim. "Herkes beni kandırır" diye aklımdan geçti. En iyisi, bilmediğim bir alanda değil ama eğitim, bilim alanında ilerlemektir. Halbuki o sıralar bir kira evinde kalıyor, Doğanbey'de iken arkadaşların cesaretlendirmesi ile girdiğim kooperatif taksitlerini ödüyordum. Bu durumda başkalarına hissettirmesek bile maddi yönden sıkıntı çekiyorduk. Onun için bazen görev yaptığım okulda çatılara çamur döşeyen din dersi öğretmeninin teklifiyle biraz amelelik yaptım. Korkuluksuz yüksek çatı üstünde, yerden calaskarla çamur çekip el arabası ile usta olan öğretmen arkadaşına çamur götürme, çok alışkın olmadığım için bana heyecan hatta korku veriyordu. Ayağın kaysa kendini yerde bulabilirdin. Ama bir süre devam ettik. Sonra çarşıda, örgü makinesi ile örülmüş malzemeleri alan Hadimli bir esnafla tanıştık. Ham ipi veriyor, parça başı cüzi bir ücret takdir ediyordu. Hanımın ördüklerini onlara götürme, eve bisiklet ardında iplik çuvalı taşıma işi daha kolay geldi. Bu ek iş, aile içinde yürürken okumaya zamanım olacaktı.

Yüksek Lisans Öğrenciliği

Nihayet 1988-1989 öğretim yılında Yüksek Lisans öğrencisi oldum. Bu öğretim döneminde haftalık beş ayrı olmak üzere, toplam 15 saatlik dersimiz vardı. Dersler ve hocaların tespitinde Nejat Hoca belirleyici idi. Öğrencilerinin yetişmesi için kimden nasıl faydalanabileceğimizi düşünür, ona göre hoca seğerdi. Türk İnkılap

Tarihi ve Atatürkçülük Y. L. dersleri güz yarı yılı programında Prof. Dr. Nejat Göyünç, “Millî Mücadele ve Cumhuriyet Dönemi Kaynakları” adlı dört saatlik seminere giriyordu. Hukukçu olan Yrd. Doç. Dr. Hayati Hazır, “Türk Anayasa Hareketleri”, Prof. Dr. Süleyman Arslan, “Atatürk İlke ve İnkılâplarının Sosyal, Kültürel ve Hukuki Tahlili” adlı dersi, Dr. Mikail Bayram, “Osmanlılarda Dinî ve Fikrî Hayat”ı; Prof. Dr. Önder Göçgün, “Dil ve Üslup” adlı dersi veriyordu.

Derslere gelip giderken üniversite çevresini daha yakından tanıma fırsatı oldu. Odasında sigara içen, talebeyi adam yerine koymayan öğretim üyeleri vardı. Nejat Hoca, diğer hocalardan farklı idi. Talebesi ile yakından ve candan ilgileniyordu. Haftalık ödev veriyor, yazılı metin halindeki hazırlığımızı kendisine takdim ediyorduk. Resmi danışmanım Süleyman Arslan’dı. Ama asıl ilgilenip yönlendiren Nejat Hoca idi. Onun için Tarih Bölümündeki odasına yolumuz sık uğruyordu. Saygıda kusur etmemeye gayret ediyor, yanına girip-çıkarken ceketim düğmeli giriyordum. Fakat, Hoca’nın odasına girdiğimde onun ayağa kalkıp önünü düğmeleyerek karşılaması, iç dünyamda adeta fırtınalar koparmıştı. Resmi dairelere, üst makamlara hep ezik, dışlanan bir köylü çocuğu sıfatıyla girmeyi babasından öğrenmiş biri olarak bu tavır, beni büyülemişti. Hoca, ortaokul öğretmeni talebesine insan olarak değer veriyor ve bu tutumunu fiilen de gösteriyordu. Onun bu davranışı, bizi öncekinden çok daha fazla saygılı olmaya, başkalarına hatta öğrencilerimize karşı da onu örnek almaya yönlendiriyordu. Hoca, sadece tarih alanında ders vermiyordu. İnsan ilişkilerinde de fiilen dersler veriyordu.

Ders dönemi sonunda danışmanımı ziyaret ettim. Bir tez konusu belirlememiz gerekiyordu. Üç ayrı konu belirleyip yanına gelmemi söyledi. Günlerce zihnimden birçok konu geçti. Mehmet Akif’in hayatı, gönüllü sürgünü dikkatimi çekiyordu. İlk iki teklifi o konuda belirledim. Üçüncü olarak da Millî Mücadele Döneminde Konya Öğretmenlerini not ettim. Bana göre üçüncü konu, söz olsun diye yazılmış, suya-sabuna dokunmaz mahiyette idi. Süleyman Bey, ilk iki konuyu rejim açısından uygun bulmadı. Açıkta, Türkiye’nin bilimsel araştırma açısından o özgürlük düzeyinde olmadığını belirtti. Ona göre üçüncü konu, öğretmen olarak bana daha uygundu. Tez konusu böyle netleşince bana çalışıp görevi tamamlamak düştü.

Tabi dönem Konya'sı, okulları, eğitim ve eğitimcileri üzerinde durulup bazı öne çıkan öğretmenlerin hayat hikâyelerinin verilmesi gerekiyordu. Kütüphaneler malzeme bulma mekânım oldu. Büyük arşivlerle ilgili pek bilgim yoktu. Ama bir depoda Konya Maarif Eminliğinin arşivini keşfedip bilim alemine tanıtma fırsatım oldu. Orada öğretmenler, okulların sınav cetvelleri, öğrenci kütükleri ile ilgili el yazılı defterler vardı. Ayrıca gazete-dergi koleksiyonları, hatıratlar, telif eserlerden bilgi kırıntıları bulmaya çalıştım. O sıralar Konya'ya ziyarete gelen Salim Koca, bilgi fişini nasıl tuttuğumu sordu. Bu tabiri bile bilmiyordum. Rahmetli Koca, bizim köyden çıkmış değerli bir tarihçi idi. Artık A/4 kâğıdının dörtte biri üzerinde bilgiyi hangi başlık altında kullanacağımı öğrenince, bilgi tam adresi ve metnini içeren fişler tuttum. Her bilgi fişi, kendi zarfında toplandı. Tez planını yazarak tamamlamak çok zor olmadı.

El yazılı metinleri, karbon kâğıdı da ilave ederek iki nüsha halinde daktiloda yazıp tezi tamamladım. Tabi tam bitirdim, derken başlarda yaptığım bir sayfa numarası yanlış yüzünden bütün sayfa numaralarını değiştirmem gerekti. Yanlışları “dak-sil” ile kapatıp tek tek sayfaları daktiloya takarak yeniden numaraları, eskinin üstüne denk getirerek düzeltiltim. Artık danışmanımın yanına uğrama zamanı gelmişti. Prof. Dr. Süleyman Arslan, o sıra Hukuk Fakültesinin dekanı idi. İşleri çoktu. Teze bakmadı. “Ben tarihten anlamam. Nejat Hoca'ya götür. O ‘tamam’ derse, tamamdır” dedi. Selçuk Üniversitesinin yerleşkesi, bugünkü gibi yeşil, düzenli, güzel bir şehir halinde değildi. Merkezde Fen-Edebiyat Fakültesi, ileride kuzey tarafında lojmanları vardı. Akşam olunca yerleşke, el-eteğin çekildiği bir ıssız alana dönüşüyordu. Nejat Hoca, o sıra lojmanda kalıyordu. Dairesine gittim. Tezi teslim ettim. O nezaketle aldı. Lojmanlardan, vasıtaların olduğu tek yer olarak Fen-Edebiyat önüne yürümem gerekiyordu. Karanlık basmıştı. Kurt ulumaları duyuluyordu. Korku ile karışık duygularla insan seslerinin geldiği fakülte önüne yürüdüm. Bir süre sonra Nejat Hoca, olur vermişti. Tez teslimi ile ilgili rutin işlemlerden sonra 12 Temmuz 1990 tarihinde S.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde tez savunma sınavı yapıldı. Danışmanım yanında Nejat Hoca jüri üyesi olarak bulundu. Tez, kabul edilmiş, hepsinden önemlisi Nejat Hoca tarafından beğenilmişti. Hoca, tezin basılmasını istiyordu. Benim için yine hayal edemeyeceğim fikri, tezin Ankara'da bir yüksek kurum tarafından basılması idi.

Öğretmenler Kitabını Bastırması

Nejat Hoca'nın yönlendirmesiyle, 27 Ekim 1990 tarihli dilekçe ile Atatürk Araştırma Merkezi Başkanlığına tezimin basılması için müracaat etmiştim. Dilekçe içeriği ve yazısı Hoca'nın daktilosundan çıkmıştı: “*Ekli olarak sunduğum ‘Millî Mücadele’de Konya Öğretmenleri’ adlı Selçuk Üniversitesi’nde hazırladığım Yüksek Lisans Tezi, inceleyen jüri üyeleri Prof. Dr. Süleyman ARSLAN, Prof. Dr. Nejat GÖYÜNÇ ve daha sonra takdim ettiğim Prof. Dr. Yahya AKYÜZ tarafından gayet orijinal bulunmuş ve bastırılması tavsiyesinde bulunulmuştur. Yayınları ve dergisi ile ülkemizde bu alanda en önde gelen Kurum olan Merkezinizin, uygun bulması halinde, bu eserimin bastırılmasına önayak olunması hususunu, saygı ile arz ederim.*” Adres o zaman “Caner ARABACI Mevlânâ Ortaokulu Öğretmeni 42000 KONYA” idi. Tabi kendisini kitaplarından bildiğim Yahya Akyüz ile temasın da Hoca tarafından sağlandığını belirtmeye gerek yoktu.

Nejat Hoca'nın tavsiyesi ile müracaat üzerine tezin incelenip kitap olarak basılacağı haberi geldi. Çok sevindirici bir durumdu. Aradan uzun bir süre geçtikten sonra, yine Hoca'dan öğrendiğime göre, kurumun başında bulunan Utkan Kocatürk'ün baskıya engel olduğu haberi ulaştı. Darbe yönetiminin üçlü kararname ile 1983'te Atatürk Araştırma Merkezi Başkanlığı'na atadığı ilk başkan olan ve on yıl bu kurumun başında bulunan tıp profesörü Utkan Kocatürk, tedavi için gittiği ABD'den dönmüş ve kitabın basılmasını istememişti. Artık eksik ne idi bilmiyorum. Ama “Millî, Konya” kelimelerinin baskıyı engellediği düşünceleri zihnimden geçti. Sonuç, karamsarlığa sürüklemese bile üzücü idi. Hoca'nın teşviki ile aralanmasını arzuladığımız bir kapı, suratımıza kapatılmıştı. Artık tahsil yolunda ilerlemeye bakmalı idim.

Öğretmenler kitabının basılması, benim gücümü aşan bir iş olduğundan gündemimden düşmüştü. Fakat Hoca, hiç aklımıza gelmeyecek bir sürprizi hayata geçirdi. Bir süre sonra, “*Evladım, kitabını ben bastıracağım. Damla Matbaası ile anlaştım. Yalnız dipnotları, parantez içinde kısa atıflar haline getir. Ondan sonra matbaa sahibi Abdülmuttalip Bey'e teslim et*” dedi. O yıllar Damla Matbaası, Eski Hal'de yani Matbaacılar İçi'nde idi. Hoca'nın dediği şekilde atıf sistemini değiştirdikten sonra matbaaya götürdüm. Hoca da başa uzun güzel bir "Sunuş" yazdı (bk. Caner Arabacı, *Millî Mücadele Dönemi Konya Öğretmenleri*, Konya 1991, III-V). Bana ne kadar basılmasını

istediğimi sordu. Türkiye’yi düşünmedim. Yalnız Konya merkezdeki okulların bir kısmı alıp kütüphanelerine koysa diye hesap ettim. Onun için, “İki bin beş yüz adet basılması uygun” dedim. Hoca bunu çok buldu. “Beş yüz adet yeterli” dedi. Kitabın basım ücretini Hoca ödemişti. Dağıtımında da çaba harcadı. Lisans üstü eğitim gören talebeleri, üniversitede görev yapan hocalara cüzi bir ücretle de olsa ulaşmasını sağladı. O zaman düşünemedim ama sonradan aklıma düştüğü şekliyle kaydedeyim, Hoca aslında bir haksızlığa, kendi üslubuyla meydan okuyor, bir yanlışlığı fedakârlık göstererek ortadan kaldırıyordu.

Ben de kitabın dağıtımı için kendime göre çaba harcadım. Eskiden bu yana tanıdığım kitapçı “dostlar” vardı. Onlara beşer-onar vitrinde sergilenerek satılması için bıraktım. Tabi çok sonra kitabın ne olduğuna bakmaya gittiğimde, Alaeddin Tepesi’nin altındaki büyük kitapçı “dost”, benim kitabı vitrine değil, en aşağıda bodrumdaki kitaplar arasına koymuştu. Vitrinde entipüftten ama popüler kitaplar vardı. Kitap hiç satılmamıştı. Aldım. Diğer kitapçılarda da durum pek farklı değildi. Mesela, Merkez İmam-Hatip karşısındaki kitapçı, vitrine de koymuştu. Ama satış yoktu. İlk günler hevesle elime alıp bir öğretmen olarak Öğretmenevi’ne gittiğimde, bazı öğretmen arkadaşların tuhaf bakışları ile karşılaştım. Bir araştırmayı takdir, tebrikle karşılamaktan farklı bir durum vardı. Sanki “Tencere-tabak satamayınca kitap mı satıyorsun?” der gibiydiler. Onun için öğretmen arkadaşlar arasında hediye ettiklerim oldu. Ama Hoca’ya katkıda bulunacak bir satış olmadı. “Evladım, beş yüz yeterli” diyen Hoca haklı çıkmıştı. Benim için kitap dağıtımı, buruk bir tecrübe olmuştu.

Hoca’nın tavsiyesi ile okuyanlardan bir üniversite hocası, kitaptaki bir bilgi tekrarı ile ilgili bilgi verdi. Osmanlı Arşivi’ne gittiğimde okuma salonunda Ali Birinci ile görüştük. Kitabı okumuş, en çok Ali Kemalî kısmını beğendiğini söylemişti. Demek ki, okuyanlar vardı. Tabi bu okuyanlar da Hoca’nın kitap ulaştırdığı, akademik hayata yönlendirdiği kimselerdi. Baskıdan yaklaşık bir yıl sonra Yusuf Küçükdağ Hocam, kulağıma fısıldar gibi, Hoca’nın emekliye ayrıldığını, işlemler uzun sürdüğü için iki aydır maaş almadığını söyledi. Demek istediği belli idi. Öğretmen maaşı da olsa ben aylık geliri olan birisi idim. Maaşı aldıktan sonra bir miktar hazırlayıp Hoca’ya takdim etmek istedim. Arabada yalnızdık. Almadı. Ben hazırladığım miktarı, çantasının içine koydum. En azından bu, Hoca’nın fedakârlığı karşısında küçük bir

vicdani rahatlama getirmişti. Bırakın öğrencisinin kitabını cebinden masraflarını karşılayarak bastırmayı, sadece ilgilenip yönlendiren kaç hoca çıkardı? Hoca, sadece yönlendirmiyor, sahip çıkıyor, yüreklendiriyor, teşvik ediyordu.

Öğretmenler kitabı, MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından 24 Haziran 1992 tarihinde öğretmenlere tavsiye edildi. 3 Eylül 1987 tarihinde tavsiye edilen *Şahin Bey* adlı eserden sonra bu ikinci tavsiye idi. *Şahin Bey*'in ikinci baskısı, üç bin adet alınıp okullara, Azerbaycan gibi akraba topluluklara dağıtılmıştı. *Yavuz Selim* adlı kitabım, MEB Yayınlar Dairesi tarafından incelenip basılmasına karar alınmış ve Öğretmen Yazarlar serisinde yayınlanmıştı. Öğretmenler kitabı, bu yönden çok şanslı değildi. Sonuç Nejat Hoca'nın öngörüsünü doğru çıkarmıştı. Beş yüz adet basılan kitap, ancak üniversite çevresinde, o da Hoca'nın tavsiye ettiği yerlerde alınıp okundu ve bitmedi. Ayrıca tavsiyeden sonra MEB, satın alınması için müracaata da olumlu yaklaşmadı. O dönem Türkiye'de kitap baskı miktarı, Azerbaycan'dan çok daha gerilerdeydi. Kitap çeşidi de gelişmiş ülkelerin onda biri civarındaydı. Günümüzde bu konularda gelişmiş olan ülkemizin okumuşlarındaki "okuma özürü" yaklaşımı, Nejat Hoca'nın fedakârlığını teğet geçmişti.

Doktora Sınavları

Yüksek Lisans tecrübesinden sonra, doktora devam etmek istedim. Akademik kariyerin en alt basamağında iken biraz araştırma, yazma konusunda tecrübe edinmiştim. Hatta bu arada bir davet üzerine kendisi de üniversite hocası olan bir Büyükşehir Belediye Başkanının çocuk kitabı yazma teklifi ve ısrarına, lisans üstü çalışma yapıyorum diye katılmadım. Sonradan da pişman oldum. Çocuklara dönük çalışmaların hangi gerekçe ile olursa olsun ihmal edilmemesi gerekirdi.

23 Ağustos 1990 tarihinde, S. Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü'nün açtığı Atatürk İlkeleri ve İnkılâp tarihi Doktora Programına müracaat ettim. O sıra Mevlânâ Ortaokulu'nda öğretmenliğe devam ediyordum. İstenilen evrak içindeki İngilizce tez özetini, aynı okulda beraber çalıştığımız ilkokuldan müdür ve öğretmenim olan Hasan Yıldız'ın kızı, İngilizce öğretmeni rahmetli Nazife Ülker yardımını ile hazırlamıştık. Sınav sonucu, benim için hüsrandı. Yüksek lisans döneminde, talebe ve

dar anlamda tarihle ilgili hoca çevresini tanımıştım. Doktoraya alınanlar içinde yardım ettiğim, alanı eğitim olmayan bir arkadaş da vardı. Resmi konumu sanırım etkili olmuştu. Tabii sınırlı sayıda öğrenci alınınca, birilerinin dışarıda kalması normaldi. Ama tarih öğretmenliği yapan birisi olarak öğrenciliğe, kendimi daha uygun görüyordum. Onun için koyu bir incinme duygusundan kendimi alamadım.

İkinci müracaatım aynı kuruma bir yıl sonra, 22 Ağustos 1991 tarihli dilekçe ile oldu. Bu defa Yeniçağ Tarihi Doktora Programına başvurduğum. Sınava girdiğimde, Nejat Hoca yanında asistanı ile salona geldi ve sadece iki soru sordu. Sorulardan biri, Divanî kırması yazı ile bir Osmanlı Türkçesi metindi. Metnin yeni yazıya çevrilip mahiyetinin açıklanmasını istiyordu. Diğer soru, Yavuz Sultan Selim’le ilgiliydi. On iki kişi kadardık. Metne baktıktan sonra, gözüm ister istemez sınava giren arkadaşlara çevrildi. Şaşkınlığıma ortak arıyordum. Gördüğüm, herkeste benzeri bir ruh hali idi. Osmanlıca metni okumak için kapandım. Ama yazı içinden ancak, “ve, ile, dahi” gibi kelimeleri okuyabildim. Ne belgede ne deniliyor anlayabildim ne de çeviri yazıyı hazırlayabildim. O zaman iki sorudan biri yok demekti. Bu defa kendimi, ikinci soruyu iyi yazmaya ikna ettim. Çünkü herkeste bir şaşkınlık olduğuna göre, ikinci soruya verilecek cevap, sonucu belirleyebilirdi. İkinci soru da tam bana göre idi. Yavuz Selim konusunda bir tiyatro kitabı yazmıştım. Onun için de Yavuz üzerine okumalar yapmıştım. En çok da Sultanın nedimi Hasan Can’ın oğlu Hoca Saadetin Efendi’nin *Tacü’t-Tevarih* adlı eserinden faydalanmıştım. Elimden geldiğince soruya cevap vermeye gayret ettim. Sınavdan sonra, liste halinde sonuçlar açıklanınca neticeyi öğrenmeye gittim. İkinci Doktora sınavında da sonuç hüsrandı. Aldığım puan “otuz”du.

Artık, Doktoraya da üniversiteye de kendimce veda ettim. “Tavşan, dağa küsmüştü”. Millî Eğitimde çalışan arkadaşım Sabit Çalık, aynı kurumda olmama rağmen varlığından haberim olmayan Akşam Ortaokuluna yönlendirdi. Onun teklifiyle, Mevlâna Ortaokulundan Akşam Ortaokulu’na geçtim. Sabit Bey’in gerekçesi, daha iyi araştırma idi. Zira ikindi sonrası başlayan okul, gündüzleri araştırma yapmak isteyenlere fırsat sunuyordu. İl Millî Eğitim Müdürü ile görüştüğümüzden sonra tayin gerçekleşti. Artık Karatay Akşam Ortaokulu Müdürü ve Tarih Öğretmeni idim. Yerel basında yazmaya, milli eğitim adına kültürel

çalışmalara katılmaya gayret ettim. Üniversite, kariyer hülyası sona erdiğine göre, eğitim, kültür alanında yararlı işler yapmalıydım.

Doktoraya Giriş

Bir gün Akşam Ortaokuluna beklenmedik bir ziyaretçi geldi. O, Yusuf Küçükdağ idi. Üniversitede Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü kurulmuş, kendisi de enstitü müdür yardımcısı olmuştu. Küçükdağ, defterini kapattığım bir konuyu kanatıyordu. Yeni enstitü, doktoraya talebe alıyormuş. Benim de müracaat etmemi istedi. Bu nasıl bir kapı aralama, fırsat oluşturmaydı, anlamam zordu. Birkaç gün sonra yine Akşam Ortaokulunda bir ziyaretçim daha oldu. O da Türkiyat Araştırmaları Müdür Yardımcısı Yrd. Doç. Dr. Yaşar Semiz'di. Yaşar Hoca da Türkiyat'ın doktora programından bahsedip müracaat etmemi istedi. Bu sürpriz gelişmelere, gerçekten sevinmemek mümkün değildi. Öğrenci olmak üzere Türkiyat'a müracaat ettim. Giriş sınavında başarılı bulundum. Doktora öğrenciliği, Selçuk Üniversitesinin Sosyal Bilimler Enstitüsünde olmasa bile Türkiyat'ta gerçekleşmişti. 18 Eylül 1992 tarihli Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü "Öğrenci Belgesi"ni hâlâ saklıyorum. İki dönem süren derslere de çok geçmeden başladık. Dersler, ağırlıklı olarak cumartesi, pazar günleri yapılıyordu. Arasız devam etse de sıkıcı olmuyordu. Kantin, vb. gibi bir yer yoktu. Şimdiki Muhacir Pazarı güneyinde Çocuk Yuvası yanındaki üniversiteye tahsis edilen binada derslere devam ediyorduk. Arkadaşlar, hep evli barklı, ağırlıklı öğretmen olmak üzere işi-gücü olan insanlardı. Aramızda nöbetleşe, her hafta birimiz bir tepsi su böreği, termosta bolca çay ile derse geliyor, ders sırasında böylece çay içip bir şeyler atıştırıyorduk.

1992-1993 Bahar Dönemi, S. Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü'nde Nejat Hoca, "Osmanlı Arşivleri ve Belgeler" ile "Tarih Araştırmaları ve Yeni Yayınlar" adlı iki dersimize girdi. Hafta sonu yapılan derslerimiz gün boyu sürüyordu. Nejat Hoca'nın dersi 13.00 ile 17.00 arasında idi. O sıra Yrd. Doç. Dr. olan Yusuf Küçükdağ, "Türk Vakıf Sistemi" ile "Tarihi Yapılarla İlgili Belgeler" adlı iki dersi veriyordu. Sabah 8.00-13.00 arası süren Küçükdağ'ın dersinden sonra, Nejat Hoca'nın dersleri başlıyordu. Yrd. Doç. Dr. Yaşar Semiz, "Türkiye Cumhuriyeti'nin Sosyo-Ekonomik Temelleri", Fahrettin Olguner, "Türk Tefekkür Tarihi" adlı derse geliyordu. Tarihçi olmayan felsefe alanında bir bilim adamı olan Olguner'in ders vermesini, özellikle Nejat Hoca

istemişti. Sohbet arasında bunu belirmiş, talebenin farklı bir bilim adamından ders almasını arzuladığını, derslerin faydalı olup olmadığını sormuştu.

Nejat Hoca'nın 14 Mart 1993 Pazar günü dersinin konusu, "Ltfi'nin Tarih Görüşü" idi. Ardından Ltfi yanında, Ali İhsan Sbis Paşa'nın tarihle ilgili görüşleri, Kzım Karebekir'in, Mustafa Kemal'in, Mehmet Arif Bey'in, Ahmet Cevdet Paşa'nın, Naim'nın, bazı Türk devlet adamları ve yazarlarının tarih görüşleri üzerinde durulmuş bu konuda görev de hazırlatmıştı. Yazarların eserlerinin Osmanlıca baskılarından tarih görüşü ile ilgili kısımları metinler halinde okumak, doğrudan yazarla tanışmayı sağlıyordu. Siyakat dahil henüz bilmediğimiz yazı türlerinden arşiv belgeleri getirerek onlar üzerinde okuma, anlama çalışmaları yapıyorduk. Bir defasında da bir Alman seyyahın XVII. asırda Doğu Anadolu'daki aşiretlerle ilgili seyahati ardından yazdığı Almanca metni getirmiş, o zaman Türkmen aşireti olanların, bugün kendilerini "Kürt" olarak tanımladıklarını, dil ve kültürel değişimin etkilerini değerlendirmişti. Her ders bizde yeni bir ufuk açıyor, farklı yazarlar ve onların eserleri ile tanışıyorduk.

dev Değerlendirmesi

Nejat Hoca, öğrencilerini çalışma, araştırmaya teşvikte başarılı bir ğretim yesi idi. Yüksek Lisansa devam ederken Tanzimat'la ilgili verdiği bir görevi, daktilo ile yazarak dipnotlu, kaynakalı makale halinde teslim ettim. Aynı konuda daha önce kendisinin de yazdığı bir makaleyi okumuştum. devi değerlendirip geri teslim ederken, "Evladım, benim makaleden güzel olmuş" dedi. Aslında bu tavrı, onun bir ödüllendirme, yüreklendirme tarzı idi. Öyle değerlendirmek gerekiyordu. Ama talebe psikolojisi işte, takdirine içten içe de sevinmiştim. Hoca, Doktora döneminde de derslerimize girerken, "*Bazı Türk Devlet Adamı ve Yazarlarının Tarih Görüşleri*" başlıklı bir görev vermişti. Yine daktilo ile temize çekilmiş dipnotlu ve kaynakalı makale halinde teslim ettim. Görevi geri verdiğinde üstünde el yazısı ile, "100/yüz" yazılı idi. Yüz verdiği halde metnin sonuna, "Sevgili Caner" diye başlayıp 14.05.1993 tarihini düşerek imza atıp bitirdiği bazı notlar eklemişti. Demek ki, bu değerlendirme de teşvik etmek üzere verilmişti. nemli olan ışık gördüğü, bir Anadolu çocuğunu kazanmaktı.

Bu tavrı, belli zamanlara has değildi. 7-9 Nisan 1999 tarihi itibarıyla “*Kuruluşunun 700. Yıldönümünde Bütün Yönleriyle Osmanlı Devleti Uluslararası Kongresi*” düzenlenmişti. Hoca, bilim heyetinin başında idi. Bazılarının gereksiz, hatta bilimsel bulmadıklarını hissettirdikleri bir tebliğ ile kongreye katılmak istedim. Bana göre, “*Osmanlı Devleti’nin Kuruluş ve Yükselişinde İdeal Yapının Rolü*” önemli idi. O sıralar İletişim Fakültesinde yardımcı doçent olarak tarihe ilgili yani İnkılâp Tarihi, Basın Tarihi, Siyasi Düşünceler Tarihi gibi derslere giriyordum. Hoca, tebliği uygun buldu. Böylece kongreye katılarak sunmaya çalıştım. Nezaket göstererek, dinleyiciler içinde yer almayı da ihmal etmemişti. Aynı tebliğ, sonra kongre bildiriler kitabında yayımlandı. Farklı düşünce, farklı bakma, temellendirilmek kaydıyla, Hoca nezdinde itibar görüyordu.

Doktora Tezini Değerlendirme

Doktorada tez danışmanım Yusuf Küçükdağ’dı. 1900-1924 arası Konya Medreselerini hazırlayacaktım. Ama bilgi ve belgeye erişmekte, ilk altı ay bir hayli güçlük çektim. Bilgiler adeta gizlenmiş, toprak altına kaymıştı. Sonra malzeme zenginleşti. Erişme yolunu öğrenmiştim. Uzun, yorucu ama başta çalışan için öğretici olduğu için tat veren bir çalışma ardından tezi bitirdim. Koliler dolusu zarflanmış fişlerden el yazısı ile konuları yazdım. Hanım, büyük kızım ve oğlum da o ilk tüplü bilgisayarlardan kare gözlü emanet Macintosh’ta yazıları kayda geçirdiler. Tez, yedi yüz on bir sayfa olmuştu. İki klasör halinde danışmanıma teslim ettim. Akşam Yusuf Bey, Nejat Hoca ile birlikteydik. Yusuf Hoca, tezin ilk 150 sayfasının atılmasını istiyordu. Medrese öncesi eğitimden, medreselerin işleyişine kadar bu peşrev kısımları, aslında tezin ana konusu değildi. Hoca, görüşünde haklı idi. Yalnız sanki tezden bir bölüm değil, benim bedenimden bir parça koparılmış gibi geldi. Nejat Hoca da danışmanımı haklı buldu. Fakat tedbirli idi. “Ben gece bir okuyayım” dedi. Ertesi gün kararı tam tersi idi. Latife ile karışık, “Tövbe, bu kısım kalsın” dedi. Böylece tez kadrosunda bir değişikliğe gidilmedi. Jüride Nejat Hoca da vardı. Tezi, İstanbul’da bir haftada okuduğu söyledi. Yalnız yolda ağırlık taşımamak için üzerinde düzeltmeler yaptığı metni getirmemişti. Yusuf Hoca’nın tavsiyesi ile ilk baskısı yapılırken, onun için Nejat Hoca’nın okuduğu metinden yararlanma fırsatım olmadı. Ancak görüşmelerden yararlandık.

Bir Hatıra Yazısı

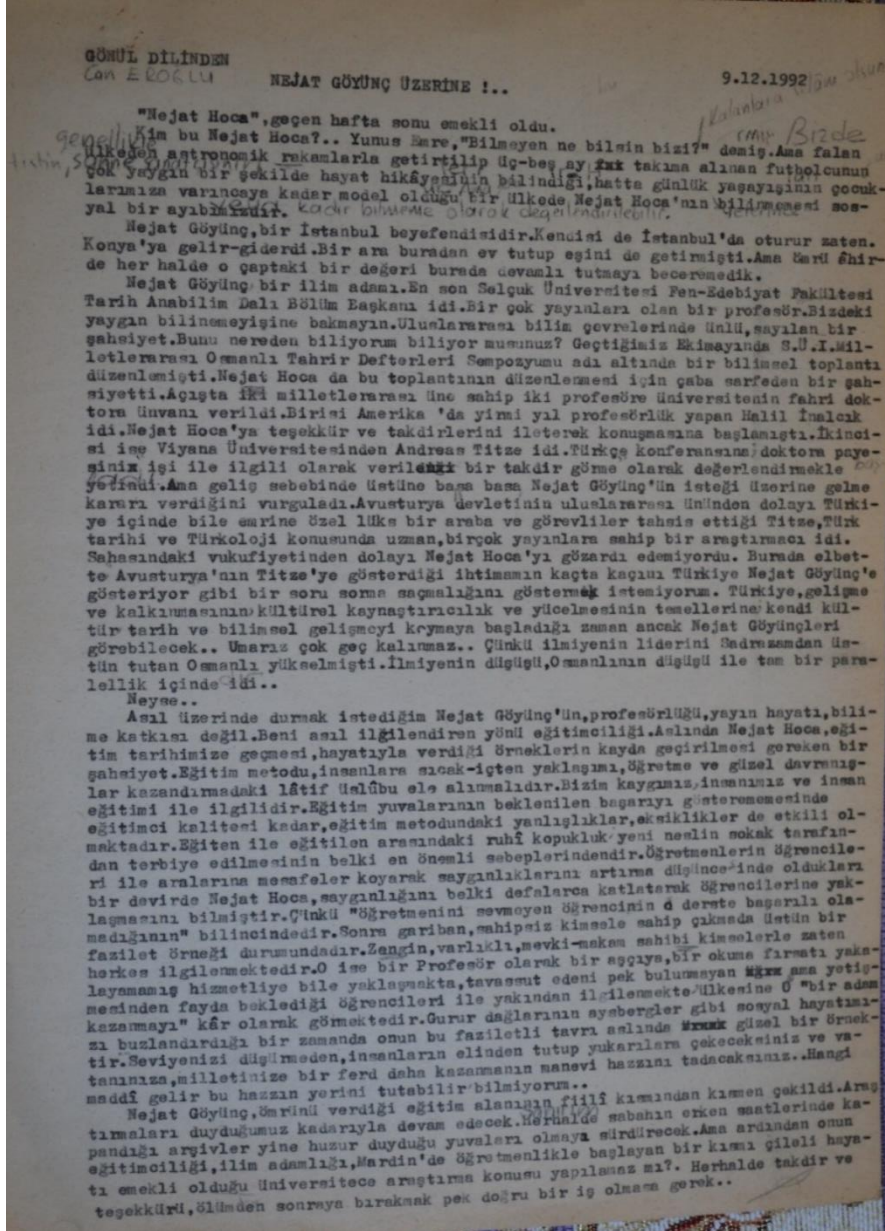
Bu yazıyı, 9 Aralık 1992 tarihli “Nejat Göyünç Üstüne!..” başlıklı, o da yirmi dokuz yıl ötelere kalarak nisyana karışan bir yazı ile zenginleştirmek isterim. O yazı, ortaokulda öğretmenlik, doktora öğrencilik yaptığım, diğer taraftan *Konya Postası* gazetesinde “Gönül Dilinden” başlıklı köşede günlük yazılar yazdığım döneme aitti. Tabi MEB personeli olarak, serbest olabilmek için müstear adla yazıyordum. Köşe yazarının adı, “Can EROĞLU” idi. Bu müstear, birkaç defa değiştirmek zorunda kaldığım takma adlardan biriydi. Zira daha önce bir rüşvet olayını, içeriden birinden dinledikten sonra yazı konusu yaptığım için, valilik tarafından kovuşturma başlatılmıştı. Gazetenin Yazı İşleri Müdürü rahmetli Orhan Samur, gerçek adı vermeyip, İstanbul’dan bir adres göstermişti. Ama valiliğin Yazı İşleri Müdürü, hafiyelik yaparak tespit etmiş fakat yine Samur’un müdahalesi ile resmen işleme konmamıştı. İşte o döneme ait müstear adla yazılan hatıra yazısını, dosyaları karıştırırken, “Mal bulmuş Mağribî” sevinciyle buldum. Daktiloya takılmış kopya nüshanın buraya katılması uygun olacak. O zaman Hoca, hayattaydı. Ama yazıdan hatırımda kaldığı kadarıyla haberi olmadı. Çünkü yazının hedefi toplum idi. Çeyrek asrı geçen, ortaokul öğretmenin o yazısı şöyle:

“Nejat Hoca”, geçen hafta sonu emekli oldu.

Kim bu Nejat Hoca?.. Yunus Emre, “Bilmeyen ne bilsin bizi? Kalanlara selâm olsun” dermiş. Bizde genellikle falan ülkeden astronomik rakamlarla getirilip üç-beş ay takıma alınan futbolcunun, artistin, sahne sanatçısının çok yaygın bir şekilde hayat hikâyesi bilinir. Hatta günlük yaşayışı, çocuklarımıza varıncaya kadar model olur. Ama Nejat Hoca’nın yeterince bilinmemesi, sosyal bir ayıp veya kadir bilmemek olarak değerlendirilebilir.

Nejat Göyünç, bir İstanbul beyefendisidir. Kendisi de İstanbul’da oturur zaten. Konya’ya gelir-giderdi. Bir ara buradan ev tutup eşini de getirmişti. Ama ömrü âhirde her halde o çaptaki bir değeri burada devamlı tutmayı beceremedik.

Nejat Göyünç, bir ilim adamı. En son Selçuk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü Başkanı idi. O, birçok yayını olan bir profesör. Bizdeki yaygın bilinmeyişine bakmayın. Uluslararası bilim çevrelerinde ünlü, sayılan bir şahsiyet. Bunu nereden biliyorum?

Geçtiğimiz Ekim ayında Selçuk Üniversitesi, I. Milletlerarası Osmanlı Tahrir Defterleri Sempozyumu adı altında bir bilimsel toplantı düzenledi. Nejat Hoca da bu toplantının düzenlenmesi için çaba sarf etmişti.

Açılışta milletlerarası üne sahip iki profesöre üniversitenin fahri doktora unvanı verildi. Birisi, Amerika'da yirmi yıl profesörlük yapan Halil Inalcık idi. Nejat Hoca'ya teşekkür ve takdirlerini ileterek konuşmasına başlamıştı. İkincisi, Viyana Üniversitesi'nden Andreas Titze idi. Titze, Türkçe konferansına, doktora payesini, işi ile ilgili olarak verilen bir takdir olarak değerlendirmekle başladı. Ama geliş sebebini açıklarken, üstüne basa basa Nejat Göyünç'ün isteği üzerine gelme kararı verdiğini vurguladı. Avusturya Devleti'nin, Türkiye içinde bile emrine özel lüks bir araba ve görevliler tahsis ettiği Titze, Türk tarihi ve Türkoloji konusunda uzman, birçok yayına sahip bir araştırmacı idi. Sahasındaki vukufiyetinden dolayı Nejat Hoca'yı göz ardı edemiyordu. Burada elbette, Avusturya'nın Titze'ye gösterdiği ihtimamın kaçta kaçını Türkiye Nejat Göyünç'e gösteriyor, gibi bir soru sorma saçmalığını göstermek istemiyorum. Türkiye, gelişme ve kalkınmasını kültürel kaynaşma ve yücelmesinin temellerine kendi kültür, tarih ve bilimsel gelişmeyi koymaya başladığı zaman ancak Nejat Göyünç'leri görebilecek. Umarız çok geç kalınmaz. Çünkü, ilmiyenin liderini, Sadrazamdan üstün tutan Osmanlı yükselmişti. İlmiyenin düşüşü, Osmanlı'nın düşüşü ile tam bir paralellik içindedir. Neyse.

Asıl üzerinde durmak istediğim, Nejat Göyünç'ün profesörlüğü, yayın hayatı, bilime katkısı değil. Beni asıl ilgilendiren yönü, eğitimciliği. Aslında Nejat Hoca, eğitim tarihimize geçmesi, hayatıyla verdiği örneklerin kayda geçirilmesi gereken bir şahsiyet. Eğitim metodu, insanlara sıcak, içten yaklaşımı, öğretim ve güzel davranışlar kazandırmadaki lâtif üslubu ele alınmalıdır. Bizim kaygımız, insanımız ve insan eğitimi ile ilgilidir. Eğitim yuvalarının beklenen başarıyı gösterememesinde, eğitimci kalitesi kadar, eğitim metodundaki yanlışlıklar, eksiklikler de etkili olmaktadır. Eğiten ile eğitilen arasındaki ruhî kopukluk, yeni neslin sokak tarafından terbiye edilmesinin belki en önemli sebeplerindendir. Öğretmenlerin, öğrencileri ile aralarına mesafeler koyarak saygınlıklarını artırma düşüncesinde oldukları bir devirde Nejat Hoca, saygınlığını belki defalarca katlatarak öğrencilerine yaklaşmasını bilmiştir. Çünkü, "öğretmenini sevmeyen öğrencinin o derste başarılı olamadığının" bilincindedir. Sonra gariban, sahipsiz kimselere sahip çıkmada üstün bir fazilet örneği durumundadır. Zengin, varlıklı, mevki-makam sahibi kimselerle zaten herkes ilgilenmektedir. O ise, bir profesör olarak bir aşçıya, okuma fırsatı bulamamış bir

hizmetliye bile yaklaşmakta, tavassut edeni pek bulunmayan ama yetişmesinde fayda beklediği öğrencileri ile yakından ilgilenmekte, ülkesine “bir adam kazanmayı” kâr olarak görmektedir. Gurur dağlarının aysbergler gibi sosyal hayatımızı buzlandırđıđı bir zamanda, onun bu faziletli tavrı, aslında güzel bir örnektir. Seviyenizi düşünmeden, insanların elinden tutup yukarılara çekeceksiniz ve vatanınıza, milletinize bir fert daha kazanmanın manevi hazzını tadacaksınız. Hangi maddi gelir, bu hazzın yerini tutabilir, bilmiyorum.

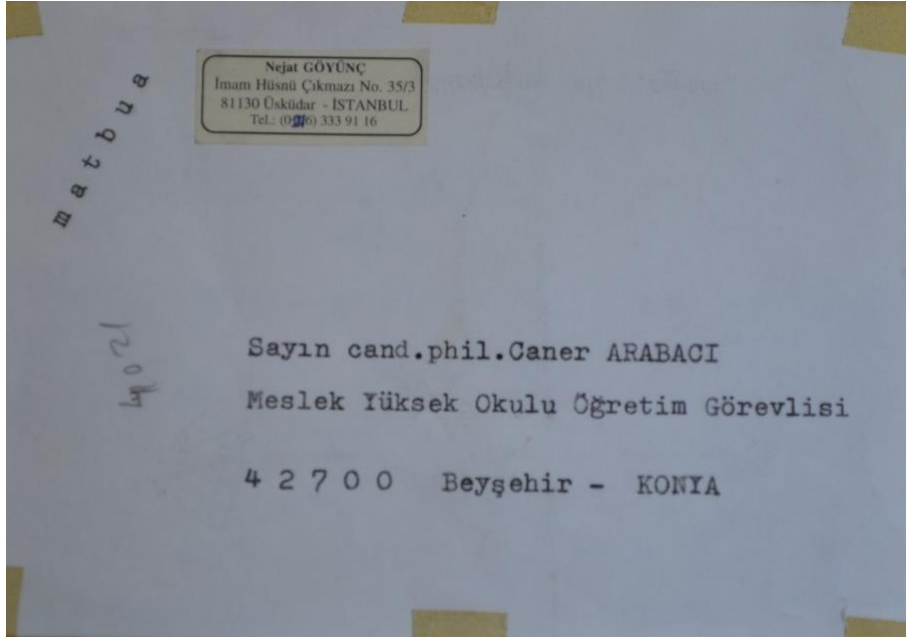
Nejat Göyünç, ömrünü verdiği eğitim alanının filî kısmından kısmen çekildi. Araştırmaları duyduğumuz kadarıyla devam edecek. Sanırım sabahın erken saatlerinde kapandığı arşivler, yine huzur duyduğu yuvaları olmayı sürdürecektir. Ama ardından onun eğitimciliği, ilim adamlığı, Mardin’de öğretmenlikle başlayan bir kısmı çileli hayatı, emekli olduğu üniversitece araştırma konusu yapılamaz mı? Herhalde takdir ve teşekkürü, ölümden sonraya bırakmak, pek doğru bir iş olmasa gerek.”

Göyünç Ekolü

Yirmi dokuz yıl önceye ait hatıra yazısından sonra, Nejat Hoca’nın çok bilinse de bir iki yönüne değinmek gerek. Hoca, disiplinler arası ilişkinin tarih alanında yeni açılımlara sebep olacağını düşünüyordu. Farklı bölümlerde lisans eğitimi almış olanlardan tarih alanında çalıştırmayı doğru buluyordu. Meslek, alan kapris veya bağnazlığının henüz aşılamadığı bir dönemde Hoca’nın bu tavrı, bazılarınca eleştirilmişti. Ama bu tür şaşı bakışlara rağmen Hoca, Fransızca, Almanca, İngilizce, Edebiyat alanlarında lisans eğitimini tamamlamış asistan veya farklı yerlerde çalışanlara tarihte Yüksek Lisans, Doktora yaptırdı. Bu tutumu, Konya’da bir Nejat Göyünç ekolünün gelişmesini sağladı. Tabi farklı disiplinlerden gelenlere, kendi birikimlerini kullanabilecekleri tez konuları vererek tarih alanına önem verilmesi gereken katkılar sağladı. İngilizce, Almanca, Fransızca okutmanlığı içinde kaybolup gidebilecek birçok arkadaş, tarihte kariyerlerinin en üst noktasına tırmandılar. Bu durum, ülke için bir kazanç sayılmalıdır.

Peçetede Bile Tasarruf

Nejat Hoca, tasarrufa son derece itina gösteren biriydi. İnsanların kolay harcanmasına engel olan tutumu, diyelim ki peçetelerin buruşturulup atılmasında da devreye giriyordu. Yıkadığı elini kuruladığı peçeteyi katlayıp cebine katar, tekrar kullanırdı. Bir yüzü yazılı kağıtları atmaz, arka yüzlerini kullanırdı. Kâğıdın, kitabın hor kullanıldığı eğitim alanından gelen bizler için; önce hayret, sonra takdir uyandıran bir tutumdur bu. Sanki okuma-yazma bilmeyen anamın, yere atılmış yazılı bir kâğıt, kitap parçası görünce onu alıp evlerin duvarındaki taş aralarına saklamasını andıran bir tavrı vardı. Anam, yazıyı okuyamadığı halde yazıya, kâğıda hürmet gösteriyordu. Onunki geleneksel bir Osmanlı anlayışının yansıması gibiydi. Ama Hoca, ilminin nihayetinde birisi kimliğiyle örnek oluyordu. Bu tutumunu, bayram tebriklerinde bile gösteriyordu. Beyşehir Meslek Yüksekokulu'nda okutmanken gönderdiği bir bayram tebriği bunun örneklerindendi.

Kullanılmış bir kâğıdı, tebrik boyutunda kesmiş, daktilosuyla üstünü yazarak açık kart şeklinde posta ile göndermişti.

Kıtır Ekmek

Hoca ile birlikte olma süresini artırmanın yollarından biri de akşamları buluşma idi. Tevazu gösterir, yemek davetlerine gelirdi. O davete icabetler, bizim için bir sevinç, hatta gurur vesilesi olurdu. 1990 başları kira evinde otururken davet etmiştik. O sıra evimiz, iki odalı, sobalı idi. Hoca'nın geleceği geceden birkaç gün evvel, Muhacir Pazarı civarında hanımı arkada seledede oturmak üzere bisikletle ara sokaklardan giderken ani bir dönüş üzerine bisikletten düşürdüm. Tabi düşüş sertliği, doğmamış evladımızın da düşmesine sebep oldu. Yemeği hanım hazırlayacaktı. Durumu çok kötü olmasa da iyi de değildi. Mahcup olma endişesi ile bir gün önce bölüme uğrayarak, "Bisikletten hanımı düşürdüm o da çocuğu düşürdü" diye özür diledim.

Muhacir Pazarı'nın güneyindeki evden Özalkent'teki kooperatif evine taşındık. Artık kendi evimizdeydik. Hoca ile bu evde de oturma şansımız oldu. Dördüncü katta ve sobalı olan bu dairenin kömür kovalarını yedekli çıkarır en azından üç-dört gün bodrumda işimiz olmazdı. Tabi Hoca'nın sevdiğini bildiğimiz için soba üstünde ekmeğin dilimlerini kızartır, kıtır hale getirirdik. Hoca, kendisinden çok küçük olduğu halde hanım ve ev halkına nezaket ve sevgisini esirgemezdi. Bir defasında o otururken üç numaralı evlat, koltukların ardından bir baştan bir başa geçerek çıkmış, Hoca da tebessümle onu seyredip anlatmıştı. Tabi Nejat gibi diğer torunlarını da ekleyerek.

Sevgi Parlaması

Ev ziyaretlerinde bazen birçok öğrencisi ile buluşup çay içme, sohbet fırsatı oluşurdu. Gayet sade, mütevazı ve içimizden biri tavrı, ona gösterilen sevgi ve saygıyı artırır. Tabi emeklilikten sonraki dönemlerde, Hoca'yı fırsat buldukça Üsküdar'daki evinde ziyaret eder olduk. Son ziyaretlerden birisi yerel tarihle ilgili üç günlük bir çalışmaya katıldığımız sıra oldu. Marmara depreminin üstünden henüz bir ay gibi bir zaman geçmişti. Ali Osman Bey'le (Öztürk) evine gittik. Hoca'nın sanki gülleri açmıştı. Çayla beraber Ayten Teyze'nin hazırladığı pasta, börekleri yerken aradaki espriler gülüşmeleri de artırmıştı. Üçümüzün oturduğu yerin karşı tarafında Ayten Teyze, bir şeylerle meşguldü. Kendi alemimize dalmıştık. Gülüşmeleri, keskin bir "Nejaat!" sesi bıçak gibi kesti. Birbirimize baktık. Her halde Ayten Teyze, kendisi ile ilgili bir

nükte ve gülüşme sanmış, alınarak müdahale etmişti. Kulakları iyi duymuyordu. Halbuki biz başka bir âlemde idik. Sonra sohbeta biraz daha devam edip izin istedik. Aslında Ayten Teyze, “hamarat” denecek kadar çalışkan, becerikli biriydi. Evin küçük tamir bakım gibi bazı işleri için Hoca'nın zaman ayırmasına ihtiyaç duymuyor, ona çalışmalarında zaman kazandırıyor. Her zaman da Hoca'nın öğrencilerine ikram edeceği kıvamlı yiyecekleri bulunuyordu. Ama o gün herhalde alıngan bir anına denk gelmişti. Hoca'nın vefatından sonra, Ayten Teyze'nin, kocasının yarım bıraktığı makale ve çalışmaları tamamlamaya yöneldiğini duyunca gözümde yeri büyüdü, yükseldi. Demek Hoca'ya farklı bir bağlılığı ve sevgisi vardı. Bazen sevgi, değişik parlama ve patlamalar halinde tezahür edebiliyordu.

Talebeleri üzerinde ayrı, unutulmaz izler bırakan Nejat Hoca'yı ve sevgili eşi rahmetli Ayten Teyze'yi rahmetle, saygıyla anıyoruz.